

Posudek oponenta diplomové práce

Autorka: Šárka Ševčíková

Název: Personalizace voleb do Poslanecké sněmovny v Brazílii

Charakter tématu

Téma, jež si autorka zvolila pro svou diplomovou práci, totiž personalizace voleb v Brazílii, se na první pohled jeví jako ne příliš originální, neboť na dané téma již existuje řada empirických i teoretických studií, které jsou více či méně akceptované (např. Hallerberg and Marier 2001, Samuels 1999; Pereira e Oliveira Gelape 2015). Avšak autorka se nezalekla popularity tématu a svou práci poměrně zdařile zasazuje mezi stávající literaturu. Autorka tedy neignoruje dosavadní stav bádání, ani se jej nesnaží pouze replikovat na aktualizovanějších datech, ale naopak vyvíjí nemalé úsilí na tyto již existující poznatky navazovat a případně je i doplňovat, jak můžeme vidět například na rozšíření operacionalizace proměnné „pork barreling“ o prostorovou dimenzi. Autorka se také oproti většině dosavadních výzkumů, které kvitují vliv nastavení volebních systémů na personalizaci volby, zaměřuje na proměnlivější aspekty politické reality, totiž strategie, charakteristiky a postavení politických stran. V tomto smyslu je sestoupení na nižší úroveň analýzy jednotlivých distriktů a politických stran v rámci jednoho státu, jež drží ony institucionální charakteristiky volebních systémů (vyjma velikosti volebních obvodů) konstantní, vhodně zvoleným výzkumným designem.

Teoreticko-metodologické zakotvení

Cílem autorky je konkrétně zjistit, v jakých částech Brazílie a pro které politické strany je hlasováno více nominálně a jaké faktory za tím stojí. Cíl se zdá být jasným a naprosto adekvátním vzhledem ke zvolenému výzkumnému designu a metodě. Avšak některé výzkumné otázky stejně jako argumentace stojící za volbou některých nezávisle proměnných vedou místy čtenáře ke zmatení mezi tím, co autorka tvrdí, že zamýšlí zkoumat a tím, co reálně zkoumá. Tak například vybrané otázky z úvodu: „*Jaké podmínky vedou kandidáty k individualismu a k propagaci individuálních praktik před těmi stranickými?*“; „*Jakou roli hrál přístup k pork barreling ministerstvům a financím na předvolební kampaně?*“; „*Existují faktory, které navzdory pro-personálnímu volebnímu systému, ovlivňují, zda budou voliči vybírat kandidáty z jedné strany více personálně než z jiné?*“, implikují hned tři potenciálně zkoumané závisle proměnné a různé úrovně analýzy (strategie individuálních kandidátů;

volební kampaně; charakter získaných hlasů stran), přičemž autorka následně provádí svou analýzu pouze na úrovni stran, nikoliv na úrovni individuálních kandidátů.

Toto zmatení, pokud jde o zvolenou úroveň analýzy, je patrné také u popisu vztahu některých zvolených nezávisle proměnných se závisle proměnnou. Ačkoliv autorka často argumentuje existencí vztahu mezi proměnnými na individuální úrovni (například, že pokud je volič zaregistrován, spíše volí pro stranu a nikoliv nominálně), následně operacionalizuje a zkoumá ony proměnné na úrovni stran a distriktů, a nikoliv na úrovni individuálních voličů či kandidátů (procento zaregistrovaných příslušníků strany v jednotlivých státech). Tento nesoulad poté může částečně vysvětlit často kontradiktorní a nejednoznačné výsledky, k nimž autorka prostřednictvím regresní analýzy dochází. Například u proměnné „pork barreling“ či „zastoupení strany ve vládě“ se mi potvrzený opačný vztah oproti teoretickým očekáváním nejeví zase až tak překvapivý vzhledem právě ke zvolené úrovni analýzy, jež nekonzistentně s představenou argumentací stojí za volbou proměnné. Ministři, jak autorka sama v práci uvádí, nevystupují za stranu, ale za svůj stát, tudíž ten efekt personalizace by se v následných volbách vůbec nemusel projevit na hlasech celé strany a všech jejích kandidátů. V tomto smyslu mi zde chybí popis mechaniky výběru ministrů, který by vztah oné proměnné k personální volbě strany více objasnil, neboť efekt zastoupení strany ve vládě se může na úrovni strany spíše projevit, pokud vedení strany kontroluje ony nominace ministrů, a to možná navíc v opačném směru, totiž, že v případě, kdy strana kontroluje nominace, se bude volit spíše „label“ strany než konkrétní kandidát. Strana vlastně ani tohoto konkrétního kandidáta v příštích volbách postavit nemusí a poté je ten efekt jeho angažmá na ministerstvu na nominální volbu strany přinejmenším pochybný. V tomto konkrétním případě je však nutné říci, že onen nesoulad již pochází z předchozích výzkumů a je tak nutné ocenit snahu autorky vylepšit stávající operacionalizace jejich doplněním o prostorovou dimenzi. Obsazení „pork barreling“ ministerstva je tak v podání autorky straně započítáváno pouze v tom státě, za nějž byl dotyčný politik zvolen, čímž se tento problém alespoň částečně zmírňuje.

Další příklad zmatení mezi úrovněmi analýzy nalezneme u proměnné financování kampaní, kdy autorka jako svůj předpoklad uvádí, že *„čím více financí jednotlivý kandidát obdrží oproti svým kolegům ze strany, tím více bude tíhnout k personalistickým praktikám“*, avšak strategie jednotlivých kandidátů posléze nijak nezkoumá. Naopak autorka analyzuje efekt množství financí vynaložených na kampaň (včetně směrodatné odchylky) na personální volbu výlučně na úrovni strany. Ve zformulované hypotéze přitom uvádí jak efekt financí na

strategie individuálních kandidátů, tak na počet nominálních hlasů strany. Je tedy třeba, aby autorka i při ospravedlňování jednotlivých proměnných a formulaci jejich předpokládaného vztahu, neustále měla na paměti limity a možnosti zvolené úrovně analýzy a zbytečně tak nemátla čtenáře.

Na druhou stranu autorka prokázala velmi dobrou orientaci ve stávající literatuře zabývající se tématem personalizace voleb, a navíc velmi zdařile svou práci zasazuje do poznatků z ní plynoucích. Autorce nechybí ani kritický přístup k některým existujícím teoretickým východiskům, což se projevuje ve snaze o alternativní či rozšířenou operacionalizaci některých proměnných jako například v případě ideologické klasifikace stran, kde se rozhoduje pro 5 kategorií namísto dichotomie levice-pravice. Na druhou stranu zde nedodává žádný argument, zda jsou skutečně tyto rozdíly mezi stranami (středo-pravice versus pravice) pro personální volbu v brazilském politickém kontextu tak zásadní a případně z jakého důvodu.

Struktura práce; práce se zdroji; formální stránka

Postup autorky při strukturaci textu je logický a přehledný. Práce disponuje poctivě zpracovanou teoretickou částí, současně jí však nechybí kvalitní analýza opřená o nepřeherné množství primárních dat včetně portugalsky psaných zdrojů.

Stylistika práce je rovněž v pořádku a drobným formálním nedostatkem jsou tak jen relativně často se vyskytující překlapy.

Práce obsahuje několik přehledových map, které dobře znázorňují variaci závisle proměnné mezi jednotlivými regiony Brazílie. Některé své výsledky autorka znázorňuje také prostřednictvím grafů, což je rovněž třeba ocenit.

Závěr

Celkově hodnotím práci pozitivně, neboť autorka prokázala analytické schopnosti a zvládnutí statistické metody korelační a regresní analýzy, pomocí níž naplnila předem stanovené cíle textu. Přes výše zmíněné drobné nedostatky plynoucí spíše z nevhodně zvolených formulací autorka dokázala ospravedlnit relevanci tématu nejen v brazilském kontextu, ale poukazem na časté propojení personalismu s fenoménem populismu upozornila

na jeho význam také pro politickou praxi obecně, což v kontextu sociálních věd považuji za klíčové.

Práci proto doporučuji k obhajobě.

Ve Vrchlabí 29.12.2016

Barbora Vališková